

**LOCALITZAR ELS OBJECTIUS DE
DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE EN LA
COMUNITAT VALENCIANA: LA DIMENSIÓ LOCAL
DE L'AGENDA 2030**

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Transparència,
Responsabilitat Social,
Participació i Cooperació

Publicació de la Conselleria de Transparència, Participació, Responsabilitat Social i Cooperació.

Primera edició desembre 2018.

© Generalitat Valenciana

Paseo de la Alameda, 16

46010, Valencia

Teléfono: (+34) 96 192 23 20

Correo electrónico: cooperacio@gva.es

Twitter: [@GVAcooperacio](https://twitter.com/GVAcooperacio)

www.cooperaciovalenciana.gva.es

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre, la seua inclusió en un sistema informàtic, la seua transmissió en qualsevol forma o qualsevol mitjà, ja siga electrònic, mecànic, per fotocòpia, registre o altres mètodes, sense el permís preu i per escrit dels titulars del Copyright.

L'AGENDA 2030 DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

El Cim de Desenvolupament de les Nacions Unides, celebrada al setembre 2015, va marcar l'aprovació de l'**Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible**, que defineix els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). La importància estratègica d'utilitzar un enfocament territorial per a la seua implementació, capaç d'articular les accions de desenvolupament a nivell local, nacional i global, ha sigut esmentada i reconeguda al llarg de tot el procés d'elaboració de la nova agenda. Un enfocament territorial que facilita abordar el desenvolupament sostenible en les seues múltiples dimensions - social, econòmic i mediambiental, ja que capitalitza la integralitat natural del territori com a punt de referència estratègic, pel seu potencial endogen, i que té en compte la identitat cultural i les dinàmiques complexes de tots els actors que ho habiten.

La localització dels ODS

Des de l'aprovació de l'Agenda, la importància d'aconseguir la seua **localització** ha adquirit cada més vegada rellevància, quedant de manifest el **paper estratègic dels Governos Locals i Regionals** (GLR) per a enfrontar els reptes relacionats amb la implementació dels ODS. La localització es refereix al procés de definició, implementació i seguiment dels ODS en un territori específic. La implementació a nivell territorial implica atorgar un paper de lideratge als GLR que són els principals responsables d'administrar aqueixos territoris, així com reconèixer el rol dels altres actors i institucions presents en aqueix territori (Organitzacions de la Societat Civil, Universitats, sector privat, organitzacions sindicals, etc...). És a dir, la localització dels ODS no consisteix a "baixar" l'agenda global de manera passiva, sinó que representa una oportunitat per a articular la dimensió global, estatal, subestatal i local a través del us sistemes de desenvolupament territorial, per a generar així respostes integrades i sostenibles davant les necessitats dels ciutadans i ciutadanes. Això implica, per punt, prendre en consideració les necessitats i prioritats locals com a clau per a aconseguir l'Agenda 2030.

La **governabilitat i el desenvolupament local** s'enllacen directament amb el procés de localització dels ODS. L'enfortiment de les capacitats locals de programació,

gestió, implementació i avaluació són claus perquè els GLR puguen assumir el seu paper protagonista i estratègic en la implementació de l'Agenda. És necessària la combinació d'un enfocament de governança multinivell i multiactor amb modalitats i lògiques de cooperació i eines coherents amb aquest enfocament, que permeten a més l'intercanvi de sabers, pràctiques i experiències entre territoris de tot el món que han assumit aquest repte universal com un paraigua que emmarca les seues estratègies i polítiques públiques.

La importància de les aliances en l'Agenda 2030

L'Agenda 2030 és universal i insta a tots els països, independentment del seu nivell de desenvolupament, a adoptar mesures per a garantir que ningú es quede arrere. En l'actual panorama global, marcat per desafiaments comuns compartits per múltiples territoris, es requereixen solucions noves i complexes per a aconseguir el desenvolupament sostenible. La generació d'aliances sòlides, inclusives i integrades a tots els nivells és més que mai necessària, especialment en el context d'un món cada vegada més interconnectat.

En el marc d'aquest nou paradigma global, la Comunitat Valenciana afronta el repte de operativitzar les metes aprovades en l'Agenda i territorialitzar la implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, a fi de situar a la Comunitat Valenciana en un camí d'acord amb l'Agenda i el desenvolupament humà sostenible.

Per a que l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible siga eficaç són necessàries les aliances entre les administracions públiques valencianes, les universitats, les ONGDs, el sector privat i la societat civil. Aquestes aliances es construeixen sobre la base de principis i valors, una visió compartida i objectius comuns que prioritzen a les persones i al planeta, i són necessàries a nivell mundial, estatal, subestatal i local. Si bé és el compromís de tots els actors el que fa possible aconseguir un desenvolupament sostenible, volem destacar que és fonamental territorialitzar les metes dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, a partir del paper fonamental que les ciutats, en la Comunitat Valenciana, han de jugar en les polítiques públiques relacionades amb el desenvolupament sostenible, equitatiu i incloent, que se centra en les persones i en les comunitats.

La Comunitat Valenciana

Després del seu establiment al juliol de 2015, el Consell, conscient del caràcter transformador i universal dels ODS, els va assumir com a marc i orientació que guia les seues polítiques públiques, i no exclusivament les de cooperació al desenvolupament. Per això, va posar en marxa un ambiciós procés que va impulsar una sèrie de mesures innovadores, dirigides tant a l'estructura interna del Consell com a la ciutadania i al conjunt d'actors del territori. A nivell intern de la Generalitat Valenciana es va impulsar la creació d'instàncies formals per a promoure la coherència de polítiques entre les diferents Conselleries, es va editar la publicació “L'Agenda 2030: Full de ruta per a ciutats i pobles de la Comunitat Valenciana” per a informar els responsables polítics sobre la nova Agenda; se ha posat en marxa curses de formació online en la programació anual de l'IVAP, IVAJ i FVMP per a la formació del personal de les administracions públiques valencianes, es van incorporar els principis de l'Agenda 2030 en les polítiques de cooperació al desenvolupament i educació per a la ciutadania global, tal com es recull en la Llei 18/2017, de 14 de desembre, de cooperació i desenvolupament sostenible i l'IV pla Director de la Cooperació Valenciana 2017-2020 i es va impulsar la participació dels municipis de la Comunitat amb la creació d'una *Aliança de Ciutats pel Desenvolupament Sostenible*. De manera paral·lela, es van dur a terme accions per a involucrar a diferents sectors de població (associacions de la societat civil, ONGD, empreses, sindicats universitats...) en la implementació dels ODS.

La Generalitat Valenciana, sota el lideratge de la seua Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació i de la Direcció General de Cooperació i Solidaritat, s'ha mostrat fermament compromesa amb el compliment dels ODS punt en la pròpia Comunitat com en altres territoris, i està interessada i disponible per a compartir les seues experiències i lliçons apreses amb altres països i regions, donant suport per a això processos de governança local i desenvolupament sostenible local en funció de les prioritats locals i estatals. A més, aquest projecte proposa la implicació i involucració no solament dels diferents departaments del Consell, sinó d'aquelles institucions i actors socials i econòmics del a Comunitat Valenciana que estiguen interessades a compartir la seua saber fer amb altres territoris.

En aquest marc d'acció, i des del paper de lideratge que el govern valencià ha adoptat en la implementació de l'Agenda 2030 en la Comunitat València, es posa en marxa el Projecte de Territorialització dels Objectius de Desenvolupament Sostenible a la Comunitat Valenciana. Amb aquest projecte, es busca fomentar una aliança territorial de les ciutats i municipis valencians compromesa amb el desenvolupament sostenible, equitatiu i inclouent de cara a fomentar la consolidació de societats més justes, equitatives i igualitàries.

Sent que només el compromís de tots els actors farà possible aconseguir un desenvolupament sostenible, s'ha considerat guiar la territorialització dels ODS, a partir del paper fonamental que les ciutats representen en les polítiques públiques relacionades amb el desenvolupament sostenible, equitatiu i inclouent, centrat en les persones i en les comunitats.

En aquest sentit, el Consell va aprovar en el seu Ple de 15 de gener de 2016 la creació d'una **Aliança de Ciutats pel Desenvolupament Sostenible**.

ALIANÇA DE CIUTATS PEL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE EN LA COMUNITAT VALENCIANA

L'Aliança de Ciutats pel Desenvolupament sostenible respon a la voluntat del Consell de la Generalitat de difondre i traslladar a nivell local la importància de comprometre's amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (*ODS) de l'Agenda 2030 de Nacions Unides, comproment-se a abordar el desafiament de fer realitat la meta d'aconseguir condicions favorables per a la consecució de l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible. Tot això, potenciant el paper d'una ciutadania global, mitjançant l'articulació d'una visió local-global del món, que contribuïska a formar ciutadans i ciutadanes amb esperit crític, participatius i solidaris, a favor d'un desenvolupament humà sostenible, equitatiu i inclouent.

- PRINCIPIS I VALORS DE L'ALIANÇA DE CIUTATS PEL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE EN LA COMUNITAT VALENCIANA

Les alcaldesses i alcaldes de l'Aliança de Ciutats pel Desenvolupament Sostenible compromesos amb l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, assumeixen els principis i valors que han de guiar l'acció local en matèria de Bon Govern i aplicació de polítiques favorables a la consecució dels Objectius de l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible en la Comunitat Valenciana.

– COMPROMISOS DE L'ALIANÇA DE CIUTATS PEL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE EN LA COMUNITAT VALENCIANA

Les alcaldesses i alcaldes de l'Aliança de Ciutats pel Desenvolupament Sostenible convençuts que, per a poder fer front als reptes que enfronta el món, és essencial desenvolupar una sòlida col·laboració entre totes les esferes de govern (des del local a l'internacional), ens comprometem a les següents accions prioritàries per a promoure el desenvolupament sostenible, equitatiu i inclouent:

- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana es compromet a abordar el desafiament de fer realitat la meta d'aconseguir condicions favorables per a la consecució de l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible. A fi d'aconseguir que aquesta meta es concrete en realitat, és fonamental que els governs de les ciutats demostrin tindre una visió clara, basada en una indestructible voluntat política, que es traduïska a desenvolupar un govern transparent i eficaç, reafirmant el nostre compromís amb els Objectius del Desenvolupament Sostenible entre els quals es troba la solidaritat, la transversalitat (integració de les dimensions econòmiques, socials i mediambientals), la participació de la societat civil en la presa de decisions i la responsabilitat que tenim respecte a les futures generacions i a les poblacions menys afavorides.
- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana estimularà l'adopció de polítiques i estratègies urbanes d'acord amb un principi de coherència de polítiques públiques de desenvolupament, si volem que aquesta Agenda 2030

per al Desenvolupament Sostenible siga veritablement transformadora i no una mera declaració d'intencions.

- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana impulsarà l'adaptació del treball decent a un context local, que comprén el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball decent per a totes les persones.
- L'Aliança de les Ciutats promourà l'adopció d'enfocaments integrals i participatius i el bon govern de les ciutats en tots els àmbits del desenvolupament sostenible, equitatiu i incloent, amb especial atenció als Objectius de Desenvolupament Sostenible 4 i 11: “Garantir una educació de qualitat inclusiva i equitativa, i promoure les oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida per a tots” i “Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguen inclusius, segurs, *resilientes i sostenibles”.
- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana potenciarà el paper d'una ciutadania global, que articule una visió local-global del món, a partir del coneixement de la realitat dels països empobrits i els factors que agreugen la desigualtat, la injustícia social i la inequitat de gènere, que contribuïska a formar ciutadans i ciutadanes amb esperit crític, participatius i solidaris, a favor d'un desenvolupament humà sostenible, equitativa i incloent.
- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana potenciarà el diàleg intercultural i crear les condicions d'aquest, ja que és una responsabilitat essencial dels poders públics en tots els nivells i notablement dels poders locals a les ciutats cada vegada més multiculturals.
- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana impulsarà la millora de les capacitats del personal de les Administracions Públiques Locals i del conjunt dels actors implicats en la política de cooperació, perquè puguen incorporar noves pràctiques, i crear valor afegit, per a respondre millor als canvis que l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible demanda.
- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana compartiran les seues perspectives sobre com les Ciutats milloren la ciutadania global, la cura del

medi ambient i la salut i el benestar dels ciutadans i promouen un creixement econòmic inclusiu i sostenible, assegurant la coordinació de les accions sobre qüestions d'interés comú, i decidits a crear un marc de cooperació i de diàleg intensificats.

- L'Aliança de les Ciutats de la Comunitat Valenciana promourà programes de cooperació descentralitzada entre ciutats, la Generalitat, el Govern d'Espanya, el sector privat i el sistema de les Nacions Unides per a treballar junts, participant activament en iniciatives de cooperació.

– COMPROMÍS DE LA GENERALITAT VALENCIANA

1. La Generalitat Valenciana afirma el principi d'Aliança de Ciutats i els governs locals com a esferes de govern crucials en la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.
2. La Generalitat adoptarà i donarà suport a programes i mesures destinats a reforçar la capacitat de les autoritats locals per a fer front als nombrosos desafiaments que es plantegen en portar a la pràctica l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible.
3. La Generalitat treballarà activament, en el marc de les seues competències, pel desenvolupament sostenible de les nostres ciutats, en totes les seues dimensions, i per a tots els ciutadans i ciutadanes contra la desigualtat social.

- LA DIMENSIÓ LOCAL DE L'AGENDA DE 2030

Mentre que els ODS són globals, la seua consecució dependrà del nostre compromís per a convertir-los en una realitat a les ciutats de la Comunitat Valenciana. Tots els ODS tenen metes que apel·len directament a les responsabilitats dels governs locals i subestats, particularment al seu paper a l'hora de prestar serveis.

Per a alcaldes i dirigents locals que treballen per a millorar la qualitat de vida en entorns urbans, els ODS ofereixen un full de ruta per a aconseguir un desenvolupament urbà més equilibrat i equitatiu.

Totes les ciutats aspiren a incrementar la prosperitat, promoure la inclusió social, així com també augmentar la resiliència i la sostenibilitat ambiental. D'aquesta manera, els ODS capten gran part de l'agenda política de pràcticament totes les ciutats.

Quan aquests objectius estan alineats amb els marcs existents de planificació i amb les prioritats del desenvolupament, poden enfortir els resultats en matèria de desenvolupament i proporcionar recursos addicionals per als governs locals.

Què significa “localitzar els ODS”?

Els 17 ODS i les 169 metes de l'Agenda 2030 han de ser aconseguits tant a nivell global, estatal com subestatal. “Localitzar” és el procés que té en compte els contextos sub estatals en el logre de l'Agenda 2030, des de l'establiment dels objectius i metes, fins a la determinació dels mitjans d'implementació i l'ús d'indicadors per a la medició i el seguiment el progrés fet en la consecució de les metes dels ODS.

El concepte de localització implica no solament les maneres en les quals els governs locals i regionals puguen contribuir als ODS sinó també la forma en què els propis ODS puguen constituir-se en un marc per a polítiques descentralitzades de desenvolupament (Global Taskforce, 2016). Les administracions locals i regionals, per la seua proximitat a la ciutadania, tenen un rol especialment important en la sensibilització sobre els ODS en associació amb les organitzacions de la societat civil. La participació ciutadana és un element central en la construcció d'agendes locals al voltant dels ODS. Igualment important és l'elaboració d'estratègies d'incidència per a permetre a les institucions descentralitzades participar i contribuir al debat sobre la implementació de l'Agenda 2030

La localització guarda relació tant a com els governs locals i autonòmics poden donar suport per a aconseguir els ODS a través de l'acció “des de baix”, i com els ODS poden oferir un marc per a les polítiques locals. És important tindre en compte que la majoria dels temes abordats en els ODS no són nous per als governs locals.

La localització, per tant, no ha de significar un canvi radical, sinó una oportunitat per a reorientar les prioritats i necessitats locals i contribuir a un nou marc, demostrant més clarament i amb major precisió, com el treball dels governs locals contribueix a

reduir la desigualtat i aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible a nivell local/subestatal/estatal/global.

L'ex- secretari General de les Nacions Unides, Ban Ki-moon, va enviar un missatge clar en aquest sentit, reconeixent que, en un món que s'urbanitza ràpidament, "la nostra lluita per a la sostenibilitat global es guanyarà o es perdrà a les ciutats".

Les ciutats i regions es troben en una posició ideal per a transformar una Agenda 2030 àmplia i abstracta, en concreta i eficient. Poden enfocar els objectius i les metes d'una manera pragmàtica, i integrar-los en el seu context particular ajudant els ciutadans i ciutadanes a entendre de quina forma l'acció local contribueix a la consecució dels ODS.

LA PLANIFICACIÓ DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES I ELS ODS.

El procés de la planificació.

La planificació entesa com a tal en l'actualitat, s'entén com una activitat política que conté un important element de caràcter tècnic, en la qual es conjumina la participació d'actors privats i públics que incideixen de diferent manera en el procés de desenvolupament sostenible. Per a dur-la a terme, una part imprescindible del procés és disposar del coneixement de la realitat i de l'entorn en el qual es pretén dur a terme la territorialització dels ODS, així com comptar amb recursos, metodologies i instruments adequats per a tal fi.

La planificació consta de cinc etapes ben definides: diagnòstic, programació, execució, monitoreo i seguiment i avaluació.

1. **Diagnòstic:** consisteix a realitzar una descripció analítica del context en el qual es vol intervindre, que ha d'incloure informació sobre l'abast de les qüestions problemàtiques sobre les quals es durà a terme una intervenció, així com els factors que desencadenen les mateixes i els riscos de no dur a terme una intervenció sobre aquestes.

2. **Programació:** consisteix a establir i definir clarament les estratègies a través de les quals desenvoluparem la intervenció, establint clarament els objectius i les metes de la intervenció, com es durà a terme la seua implementació i tots els recursos necessaris per a això.
3. **Execució:** consisteix en el moment en el qual es duu a terme materialment la intervenció que s'havia planificat fins al moment, que es pot concretar en accions institucionals com a polítiques, programes, projectes, activitats..... que s'implementen a fi d'aconseguir els objectius i metes que prèviament s'han establert en la fase de programació.
4. **Seguiment o monitoreo:** és una fase fonamental de la planificació que permet revisar les accions que s'estan implementant i els resultats que s'han aconseguit. El *monitoreo té lloc en les fases de programació i execució.
5. **Avaluació:** l'avaluació es duu a terme durant tot el cicle de la planificació. Existeixen tres tipus d'avaluacions, en funció del moment en el qual es duga a terme.
 - *Avaluació Ex-Davant:* o diagnòstica, té lloc en la fase preparatòria de la planificació a fi de conèixer el context institucional i socioeconòmic en el qual es durà a terme la intervenció. Resulta imprescindible per a executar un adequada Línia de Base i determinar els aspectes fonamentals en els quals és necessari realitzar un intervenció.
 - *Avaluació de processos:* té lloc de manera simultània a l'execució del pla, programa o projecte. La seua importància radica que permet conèixer l'evolució de la intervenció en el moment en el qual està tenint lloc la mateixa, per la qual cosa facilita la introducció de modificacions sobre la planificació inicial, davant la detecció de possibles incidències o errors sobrevinguts.
 - *Avaluació Ex-Post:* té lloc després de la finalització de la implementació del pla, programa o projecte programat, que el seu objectiu és analitzar els resultats aconseguits amb la intervenció desenvolupada i l'efecte de la mateixa en el temps, és a dir el seu impacte.

Ja en el moment de la planificació per a la fixació de les agendes dels ODS locals adaptada a les condicions específiques, serà necessari prioritzar i seleccionar els objectius d'acord a determinats criteris.

Es proposen els següents criteris:

- 1) metes dels ODS que siguen rellevants per al territori i factibles tenint en compte les capacitats locals;
- 2) objectius i metes que estiguen alineats amb les responsabilitats del Govern Local;
- 3) prioritització de les metes en funció de la urgència de les bretxes identificades mitjançant una anàlisi basada en l'evidència empírica.

Un altre dels instruments per a la implementació i planificació és l'establiment d'una línia de base sobre la situació actual segons indicadors fiables que servisquen per a fer el seguiment. Si bé els indicadors a nivell de l'Administració General de l'Estat han d'alinejar-se amb els 230 elaborats pel Grup interinstitucional i d'experts sobre indicadors SDG (IAEG-SDG) per al seguiment dels ODS a nivell internacional, les agendes locals deuen, a més, establir indicadors específics d'acord a les prioritats locals aprofitant les fonts estadístiques disponibles i construint més capacitats locals per al seu mesurament quan faça falta (Grup de les Nacions Unides per al Desenvolupament, 2014).

Seguint la metodologia creada pel *Stakeholder Forum* per a analitzar la importància relativa dels diferents objectius i metes de les polítiques públiques segons la seua rellevància en diferents contextos, és possible assenyalar alguns criteris per a valorar l'adaptació de les metes a la realitat local:

- 1) la rellevància de la meta per a les aspiracions locals i l'existència d'accions prèvies sobre la matèria;
- 2) la implementabilitat i possibilitat d'aconseguir els resultats a costos raonables;
- 3) el potencial transformador de la meta i la seua focalització en l'arrel de les causes i els vectors dels reptes identificats a nivell local.

La implementació de les polítiques exigeix un seguiment continu i mecanismes de retroalimentació per a l'aprenentatge, que permetan una adaptació de les polítiques a l'evolució de les circumstàncies i els canvis de desenvolupament.

Tot aquest procés presenta una complexitat en la qual països desenvolupats i en desenvolupament enfronten diferents reptes. Mentre que aquests últims afronten sobretot limitacions de caràcter tècnic, financer i institucional, els països amb un

major desenvolupament econòmic i institucional s'enfronten al repte de construir una agenda transformadora que moltes vegades xoca amb burocràcies i modus operandi difícils de modificar.

La capacitat de mobilització dels diversos actors públics i privats en processos de creació conjunta de polítiques innovadores és crucial per a una efectiva implementació de l'Agenda 2030. La necessitat de mantindre aquesta implicació i mobilització ciutadana s'estén al procés d'avaluació de resultats i rendició de comptes.

Els ODS, les seues metes i indicadors poden ser considerats com una important eina que permet elaborar amb major adequació processos d'intervenció pública a través de la planificació, l'execució i l'avaluació.

En el següent quadre es pot observar de quina manera i en quins aspectes fonamentals influeix la utilització dels ODS a nivell local com a eina de gestió i planificació:

ELS ODS EN LA PLANIFICACIÓ DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES

- Facilita un enfocament integral de les tres dimensions del desenvolupament sostenible.
- Promou la inclusió en l'Agenda Local d'aspectes transversals a les diferents àrees de govern.
- Fomenta la interacció entre les diferents àrees de govern, augmentant la gestió conjunta i per tant, fomentant una gestió més eficient dels recursos públics.
- Facilita la detecció de l'existència de bretxes de inequitat.
- Fomenta el reconeixement per part dels agents públics de la necessitat d'emprar una perspectiva integral per a formular i executar les polítiques públiques, potenciant el seguiment i l'avaluació d'aquestes.
- Promou els processos de la planificació, introduint millores en aquests.
- Promou i consolida instàncies de participació de la societat civil.
- Enforteix la capacitat de seguiment i avaluació de les intervencions implementades.
- Facilita els processos de priorització i assignació de recursos públics , augmentant l'eficàcia i eficiència de les intervencions.
- Promou l'articulació de les polítiques locals amb els nivells subestatal i estatal.
- Enforteix el sistema estadístic, tant a nivell estatal com autonòmic, atés que es possibilita l'aportació de dades estadístiques, fiables, comparables i continus.

Gestió estratègica.

La Generalitat Valenciana ha assumit el compromís d'incorporar els Objectius de Desenvolupament Sostenible com un factor central en el desenvolupament de les seues polítiques, a través de la informació, la implicació de la societat civil i la creació d'aliances entre múltiples actors.

Per a avançar en l'assoliment de l'Agenda 2030 en la Comunitat Valenciana, és necessari el desenvolupament de plans de gestió estratègics (salut, educació, benestar social, ocupació, vivenda, turisme...) basats en els ODS.

Implementar plans de desenvolupament subestatal, local o sectorial sobre la base dels ODS és un treball complex i que requereix temps de preparació.

En primer lloc és important la designació d'un punt focal en el govern municipal responsable del procés d'incorporació de l'Agenda 2030 en la gestió de l'ajuntament, per a articular i coordinar actuacions amb els equips de govern i els diferent actors del territori

En termes generals, podem identificar unes fases o passos necessaris per a la seua elaboració i desenvolupament:

Pas 1: Convocar un diàleg entre els diversos actors que formen part del sector:

Pas 2: Analitzar i identificar les prioritats d'actuació sobre la base dels ODS:

Pas 3. Dissenyar el full de ruta per a l'assoliment dels ODS: la gestió per a resultats

Pas 4. Avaluar i monitorar el desenvolupament del pla de gestió: els indicadors d'avaluació

Podemos descriure els quatre passos bàsics per a començar amb la localització dels ODS en el context urbà:

Pas 1: Convocar un diàleg entre els diversos actors que formen part del sector amb el objectiu de Iniciar un procés inclusiu i participatiu de localització dels ODS. Això inclou generar consciència sobre els ODS a nivell local, creant el marc per al debat i la implicació de les diverses parts interessades i prioritant el desenvolupament sostenible a través d'un sòlid lideratge polític i acords de

governança integrada, que possibiliten vincular objectius i metes mundials amb inquietuds locals i solucions pràctiques.

Pas 2: Analitzar i identificar les prioritats d'actuació sobre la base dels ODS: Localitzar l'agenda dels ODS. És necessària l'elaboració d'un diagnòstic local de les realitat del municipi per a identificar els eixos prioritaris de gestió i vincular-los amb les metes dels ODS. Aquest diagnòstic ha de ser la Línia de Base del context municipal a partir dels indicadors existents en relació als ODS i les seues metes.

La implementació dels ODS en el pla local hauria de ser contextual, basar-se en les necessitats específiques de la ciutat o municipi i tindre en compte els mandats de les autoritats locals en un determinat territori.

Les autoritats locals han de fixar l'agenda local de ODS a través d'un procés de selecció, adaptació i priorització dels objectius i metes mundials.

Els governs locals que busquen establir metes locals de desenvolupament sostenible, concordes amb el context específic, haurien de plantejar-se dues preguntes: i) com seleccionar les metes i ii) a quin nivell posicionar-les.

La següent és una guia general que pot utilitzar-se per a definir metes dels ODS en l'àmbit local:

- Les metes deuen ser pertinents i assolibles. Les metes haurien de ser pertinents al territori i també viables, prenent en consideració els recursos i les capacitats locals.
- Les metes locals corresponen al mandat del govern local. Els objectius i metes locals que estan alineats amb les competències dels governs locals tenen major probabilitat de ser aconseguits en el marc dels recursos i capacitats locals.
- Les prioritats es trien amb base en les bretxes en la consecució de les metes dels ODS..

La priorització de metes ha d'estar fundada en evidències, amb informació obtinguda d'una anàlisi de les bretxes de desenvolupament més urgents. A més,

els governs locals haurien d'esforçar-se per assegurar que es respecten i prioritzen els tres pilars —econòmic, social i ambiental— del desenvolupament sostenible.

Pas 3: Dissenyar el full de ruta per a l'assoliment dels ODS: sobre la base d'un model de la gestió per a resultats de desenvolupament sostenible. La implementació dels ODS, que ha d'aconseguir-se d'ací a 2030, requereix una planificació basada en objectius que adopte una perspectiva multisectorial a llarg termini, i que estiga recolzada per capacitats d'implementació i recursos adequats, i per aliances entre les diverses parts interessades.

Pas 4. Avaluar i monitorar el desenvolupament del pla: els indicadors d'avaluació

Es requereixen sistemes de dades referides a indicadors desagregats per a mesurar l'avanç local en els indicadors dels ODS i per a verificar l'eficàcia de la implementació del programa.

L'assoliment dels ODS requereix marcs sòlids de seguiment i avaluació per a fer conèixer els avanços i garantir la rendició de comptes. Mentre que el seguiment empra la recopilació sistemàtica de dades d'indicadors específics per a conèixer els avanços en la consecució dels objectius, l'avaluació utilitza les dades recollides per a revisar el disseny, la implementació i els resultats dels projectes i programes de desenvolupament sostenible en curs o finalitzats, amb la finalitat de determinar el seu impacte i eficiència, i modificar —de ser necessari—, polítiques i programes de desenvolupament.

El desafiament per a la majoria de governs locals serà desenvolupar sistemes locals de seguiment i avaluació que siguin viables i sobretot, eficaces per a informar de manera fiable els avanços en la consecució d'objectius i metes. El desenvolupament del sistema de seguiment i avaluació per a l'ofereix diversos avantatges, tals com:

- Presa de decisions: La informació obtinguda de seguiment i avaluació pot ser aprofitada per a prendre decisions crucials en temps real o quasi en temps real, fins i tot decisions sobre com destinar recursos de la millor manera, i sobre els millors programes i polítiques per a aconseguir els resultats desitjats. Per als

governos locals, demostrar l'èxit dels programes de desenvolupament fa que el suport a els mateixos continue o s'incremente, ja siga que provinga dels nivells més alts de govern o de contraparts no-governamentals dels programes.

- Rendició de comptes: La informació de seguiment i avaluació pot ser utilitzada per a examinar detingudament l'acompliment i l'ús dels recursos pressupostaris i així augmentar la rendició de comptes de les activitats del sector públic.

Característiques essencials d'una planificació estratègica per a obtindre resultats sostenibles:

- Coherència de les polítiques: L'OCDE defineix la coherència de les polítiques com “la promoció sistemàtica de les accions de política que es reforcen mútuament a través dels departaments i agències governamentals creant sinergies per a aconseguir els objectius acordats”.

Implementar els ODS en el pla local implica equilibrar els aspectes social, econòmic i ambiental i manejar els potencials conflictes i compromisos (trade-offs), amb la finalitat de garantir que els avanços en l'assoliment d'una meta no deriven en obstacles per a unes altres.

- Planificació multisectorial de la gestió: la gestió dels plans multisectorials aborden aspectes multidimensionals transversals en l'agenda dels ODS, la qual cosa requereix una acció coordinada entre molt diversos sectors. Per exemple, l'eradicació de la pobresa a les ciutats dependrà de la combinació de polítiques i programes sobre l'accés a l'habitatge, accés a serveis socials bàsics, salut, educació, cultura i ocupació.

- Formulació reflexiva i receptiva de polítiques: El disseny de polítiques en la planificació basada en objectius ha de basar-se en:

- i) un seguiment continu de resultats;
- ii) revisió periòdica dels marcs de planificació local;
- iii) innovació basada en les tecnologies més recents,

iv) un equilibri entre les prioritats a curt termini i els objectius de desenvolupament a llarg termini, en un context de circumstàncies canviants.

Per als governs locals amb visió de futur, l'Agenda per al Desenvolupament Sostenible és una poderosa eina per a mobilitzar l'acció col·lectiva entorn d'objectius comuns de desenvolupament social, desenvolupament econòmic i protecció del medi ambient, que requereixen un enfocament integrat de governança i polítiques públiques.

Annex 1: La localització de l'Agenda 2030 en l'àmbit municipal

El compromís assumit per la comunitat internacional en l'Agenda 2030 “Transformar el nostre Món” està plasmat als 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), que impliquen a més la fixació de metes clares, quantificables i amb un termini temporal (2030) en relació amb les diferents dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i mediambiental.

La participació de les ciutats és imprescindible per a aconseguir una implementació eficaç de aquesta Agenda 2030. en l'àmbit local els ODS té metes directa i indirectament vinculades amb les competències i àmbit d'actuació de les Administracions locals, que constitueixen, sens dubte, el nivell de govern millor situat per a vincular els objectius globals amb les comunitats locals.

Els ODS constitueixen un programa de desenvolupament sostenible ampli, comprensiu i integrador que articula les esferes del creixement econòmic, l'equitat social i l'ús racional dels recursos naturals a partir d'una construcció participativa i d'un enfocament estratègic.

No obstant això, per als quals els ODS no siguen solament una mera expressió de desitjos generals han de ser interioritzats per la gestió política i ser considerats com un procés continu i integral de l'evolució de les intervencions públiques perquè les seues metes i indicadors poden considerar-se una extraordinària eina de planificació, avaluació i seguiment de les polítiques orientades a aconseguir millors nivells de desenvolupament humà.

El desafiament consisteix a construir i consolidar societats mes justes i equitatives amb inclusió social, per a això cal incloure el desenvolupament sostenible i equitatiu en el centre de totes les decisions públiques.

En aquest sentit els ODS, les seues metes i indicadors, poden considerar-se una adequada eina de planificació, avaluació i seguiment de les polítiques orientades a tal fi.

Les principals avantatges i oportunitats que proveeix la incorporació dels ODS com a eina de gestió a nivell local són les següents:

- Afavorir un major reconeixement de la necessitat de formular i executar polítiques públiques municipals des d'una perspectiva integral i de fer esforços en el seguiment d'aquestes.
- Facilitar la inclusió en la política municipal de temes transversals en les *distintas àrees de govern.
- Proveir oportunitats per a una millor prioritització i assignació dels recursos municipals mitjançant la formulació de metes a curt, mitjà i llarg termini.
- Estimular millores en els processos de planificació i execució.
- Col·laborar en l'enfortiment de les capacitats de seguiment i avaluació de les intervencions.
- Promoure i/o consolidar instàncies de participació amb la societat civil i valoritzar els mecanismes de participació ciutadana.
- Promoure la interacció entre les diferents àrees del govern municipal possibilitant accions conjuntes per a millorar l'eficàcia de la gestió
- Enfortir al sistema estadístic general de la Comunitat Valenciana en requerir dades estadístiques comparables, continus i confiables.
- Aplicar un procés de transparència i rendició de comptes a les polítiques públiques municipals.

Etales suggerides per al procés de localització municipal dels Objectius de Desenvolupament Sostenible:

En aquest sentit, assenyalarem a continuació els moments o etapes que la planificació local des de la perspectiva de l'Agenda 2030 hauria d'incloure:

- Analitzar la situació actual del municipi (econòmica, social i ambiental-)
 - Identificació de les necessitats i problemes més urgents.
 - Anàlisi de línies d'acció que el municipi aquesta implementant en relació amb aquestes necessitats i problemes.
 - Anàlisi i selecció de fonts d'informació primàries i secundàries en el nivell municipal i d'indicadors per a definició d'una línia de base (moment actual).

- Desenvolupament de noves fonts informatives a l'efecte de desenvolupar una línia de base.
- Definir les metes, prioritzar les accions i determinar els processos necessaris:
 - Determinació de les metes que el municipi es planteja aconseguir.
 - Identificació de les estratègies d'intervenció pública per a aconseguir els objectius, tals com reestructuració d'intervencions, disseny de nous instruments, coordinació de les diferents àrees municipals, formació del personal, etc.
 - Pressupost dels recursos necessaris per a portar avant les iniciatives.
- Implementar els plans, programes projectes i iniciatives:
 - Posada en marxa de les estratègies d'intervenció pública seleccionades.
- Establir mecanismes per al seguiment:
 - Desenvolupament d'àmbits de seguiment i avaluació d'impacte de les polítiques amb mecanismes de participació comunitària i d'organitzacions de la societat civil.

Annex II: Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi.

El Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi inclou la presentació de l'informe diagnòstic, els ODS i metes prioritzades pel municipi, la determinació de metes locals i indicadors per al seu seguiment, la validació del compliment de la inclusió dels eixos transversals (grups vulnerables, enfocament de gènere i enfocament de drets humans) i el repositori d'accions per al seu abast.

Moments del Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi

MOMENT 1 PRESENTACIÓ D'INFORME DIAGNÒSTIC
Producte: Informe diagnòstic municipal

MOMENT 2 PRIORITZACIÓ DELS ODS I LES SEUES METES
Producte: Llistat de ODS i Metes Seleccionades

MOMENT 3 DETERMINACIÓ DE LES METES LOCALS I INDICADORS DE SEGUIMENT
Producte: Llistat oficial de metes locals i indicadors

MOMENT 4 TRANVERSALITZACIÓ
Producte: Llistat oficial revisat per àrees transversals

MOMENT 1 DETERMINACIÓ I IMPLEMENTACIÓ D'ACCIONS
Producte: repertori d'accions per a l'assoliment de les metes

El Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi reflecteix la visió local respecte del seu desenvolupament futur en relació amb la consecució de les metes dels ODS i determina les accions i mitjans per a la implementació des del municipi.

El Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi permet:

- Comunicar la situació actual del municipi en relació amb les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i mediambiental .
- Prioritza els ODS i les seues metes, vinculant-los amb els eixos de govern, les competències jurisdiccionals i les capacitats tècnic-administratives i polítiques.
- Oferir claredat en les metes, accions i recursos disponibles per a les intervencions a desenvolupar.
- Comptar amb una guia per a aconseguir les metes locals relacionades amb cadascun dels ODS prioritzats a nivell municipal.
- Proporcionar un ordre de prioritat en la implementació de les accions, que permeta l'assoliment de resultats efectius.
- Aconseguir una coordinació entre les diferents àrees de govern del municipi que ens permeten usar eficientment temps i recursos.
- Obtindre un punt de partida per al seguiment de la seua execució i de la sostenibilitat de les intervencions.

La presentació del Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi

Comunicar el Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi és de gran importància a fi que el seu procés de disseny i implementació afavorisca la inclusió, la participació, la transparència i el debat públic, creant un imaginari que transcendisca els objectius i terminis del procés de planificació en si mateix.

A continuació se suggereix l'estructura i continguts d'un informe que consolide el Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi.

Contingut de l'informe del Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi:

Capítol	Descripció dels continguts
Presentació	Presentació del Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi i de l'equip de treball que ho va elaborar
Els ODS prioritzats en el municipi	S'apliquen els ODS prioritzats i es donen raons diagnòstiques
El Pla de localització de l'Agenda 2030 en el municipi	Descripció de les metes locals i indicadors de seguiment, intervencions prioritzades, responsables, pressupostos i terminis
Seguiment per a l'avaluació i la rendició de comptes	S'estableixen els moments quan i on s'informarà de l'avanç de cadascuna de les metes locals definides en el Pla.

En síntesi:

- En treballar en el marc de l'Agenda 2030 s'ha de tindre en compte els enfocaments de drets, genere i l'atenció a grups vulnerables, com a eixos transversals del procés de localització.
- La comunicació és un eix fonamental, que ha d'estar present en tot el procés de localització de l'Agenda 2030 en el municipi, utilitzant-se diferents estratègies que permeten arribar als diferents actors.
- La metodologia proposada per al procés de localització pressuposa 4 passos, que contempen:
 - La definició de l'àrea de govern municipal i equip tècnic responsables de portar avant el procés de localització de l'Agenda 2030 en el municipi .
 - La realització d'un procés de diagnòstic local, amb l'elaboració d'un informe diagnòstic.
 - La priorització de ODS i metes per a la determinació de metes locals i indicadors de seguiment i la definició d'accions per al seu abast i recursos financers.
 - El disseny del procés de seguiment per a l'avaluació i rendició de comptes del grau de compliment de les metes locals.

La localització de l'Agenda 2030 en el municipi es consolida en un informe que inclou: els ODS i les metes prioritzades, les metes locals determinades i els seus indicadors de seguiment i la descripció d'accions proposades i finançament per al seu compliment.

Annex III: Exemple d'anàlisi de les polítiques públiques i recursos locals.

Se ha d'identificar, com a primer pas, la relació entre les àrees de gestió municipals amb cada ODS i les seues metes, com suggereix l'exemple de la taula 1 on un municipi ha definit com a eixos de gestió: "Posar fi a la pobresa en els col·lectius vulnerables i persones del municipi" i "Contribuir a l'accés a l'educació de tots els xiquets/as i joves del municipi".

Taula 1

Eix de Gestió Municipal	ODS	Metes *ODS	
Posar fi a la pobresa en els col·lectius i persones vulnerables del municipi	ODS 1: "Posar fi a la pobresa en totes les seues formes i a tot el món"	1.1	
		1.2	
		1.3	
		1.4	
		1.5	
	ODS 11: "Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, *resilents i sostenibles"	11.1	
		11.2	
		11.3	
		11.4	
		11.5	
		11.6	
		11.7	
	Contribuir a l'accés a l'educació de tots els xiquets/as i joves del municipi	ODS 4: "Garantir una educació inclusiva i equitativa de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tots i totes"	4.1
			4.2
4.3			
4.4			
4.5			
4.6			
4.7			
ODS 5: "Aconseguir la igualtat de gènere i empoderar a totes les dones i xiquetes"		5.1	
		5.2	
		5.3	
		5.4	

Relació entre eixos del govern, ODS i metes ODS:

A continuació s'ha d'indicar que política, iniciatives o actuacions municipals contemplen les metes de cada ODS i avaluar els recursos que mobilitza el municipi (financers, materials i humans) en relació amb cadascuna d'aquestes polítiques municipals. Aquesta anàlisi permet conèixer i quantificar les accions concretes que el municipi realitza en relació amb els ODS i diferenciar-les respecte de les quals aquest no té competències directes, però en les quals pot actuar en col·laboració amb altres nivells de l'Administració.

Que s'ha de tindre en compte:

- Descriure les principals polítiques municipals (programes, projectes, actuacions o intervencions) detallant prestacions i serveis que es brinden;
- Identificar a quines metes dels ODS contribueixen aqueixes polítiques, programes i actuacions;
- Quantificar els recursos financers, materials i humans propis o d'altres administracions públiques per a cadascuna de les polítiques, programes, accions i serveis vinculats amb les metes dels ODS a nivell municipal.

La localització de l'agenda 2030

